

פרשת כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו (ל, יב)

הרב שבתאי לפשיץ בספרו "תפארת יעקב" דרש על פסוק זה כך:

בזוהר הקדוש כתוב כלל יסודי, שאין מדת הדין חוזרת ריקנית. כלומר, אם נגזר על מישהו למות ומדת הדין נשלחת לבצע את גזר הדין, ולאחר מכן בקשו רחמים על אותו אדם והוחלט שלא ימות, צריכים כביכול לתת למדת הדין 'תמורה' וכפרה, ואדם אחר יצטרך למות תחתיו.

דוגמא לכך מה שמצינו בגמרא (ברכות לד ע"ב): "אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת" - אם אחד חי, בהכרח שאחר ימות תחתיו, כי מדת הדין אינה חוזרת ריקנית.

ומוסיף הזוהר הק', שכך היה תמיד: בעד יוסף היה שר האופים התמורה והכפרה, בעד ישראל היו המצריים התמורה, ובעד מרדכי הצדיק היה המן הרשע.

זהו שרומז כאן הכתוב: "כי תשא את ראש" - לשון הרמה, כלשון הזוה"ק "בגין דירים רישא דיוסף הצדיק". אבל מדת הדין אינה חוזרת ריקנית עד שנותנים לה תמורה בעד הצדיק. לכן, "ונתנו איש", כדרך שדרשו חז"ל (מגילה יב ע"א): "איש - זה המן, שנאמר: 'איש צר ואויב'", שהוא יהיה כופר נפשו של הצדיק.

על דרך זו באר רבי חיים קניבסקי שליט"א את הנוסח הנאמר בתפילת מוסף של הימים הנוראים: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רע הגזרה, ולכאורה לשון "מעבירין" אומרת דרשני: מדוע לא נאמר "מבטלים" או "מקרעים" את רע הגזרה?

אלא - אמר רבי חיים - הענין יובן על פי דברי המכילתא בפרשת משפטים: "גויים אין להם פדיון, ישראל יש להם פדיון, שנאמר: 'נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתך'". כלומר, כאשר נגזרת גזרה על ישראל והם עושים תשובה, מעבירים אותה מן השמים אל הגויים, כי לאחר שיצאה הגזרה היא מוכרחת לחול על מישהו!

לכן, "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רע הגזרה", כי לאחר שנגזרה הגזרה אי אפשר לבטלה, אלא שהתשובה מעבירה אותה אל הגויים!

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א